

בבית הדין בירושלים

פסק דין 82053

בס"ד, ט' אדר א' תשפ"ב

10/02/22

תיק 82053

פסק דין

בעניין שבין	לבין
קונה רכב משומש	מוכר רכב משומש
- תובע	- נתבע

א. רקע

עניינה של החלטה זו בקביעה מהי אחריותו של מוכר רכב משומש על מומים ברכב, ובמידה שהוא אחראי להם – מה המשמעות המעשית לכך, כדלהלן.

הצדדים חתמו על הסכם הבוררות של בית הדין, והסכימו לכך שיתקיים הליך מהיר בדין יחיד (דן יחיד, דיון יחיד, פסק דין מנומק בתמצית, ללא אפשרות ערעור, באגרה נמוכה).

בין הצדדים אין מחלוקות עובדתיות משמעותיות.

התובע רכש מהנתבע מכונית משומשת. מדובר במכונית 7 מקומות, משנת 2012 בעלת גיר אוטומטי. הרכב עבר כ- 150 א' ק"מ. הנתבע החזיק ברכב כיד שנייה, והוא היה ברשותו כ-3 שנים. הצדדים הכירו דרך אתר יד2. מחיר המחירון לרכב כזה הוא כ-27 אש"ח, הנתבע ביקש בתחילה 26 אש"ח, ולבסוף הרכב נרכש ב-22 אש"ח. העברת הבעלות והחזקה ברכב נעשתה לפני שבועיים, בתאריך 28/01/22. בין הצדדים לא נחתם הסכם.

לפני הרכישה הנתבע אמר לתובע שהרכב רועד כאשר דוושת הגז נלחצת בתחילת עלייה, וכי סביר שמדובר בבעייה במצמד (=קלאץ'), דהיינו בעיה במערכת ההילוכים. כך אמרו לו במוסד, אולם, במוסד נאמר לו גם שהרכב יכול להמשיך כך, ויתכן שיעברו עוד עשר שנים בלי שיהיה צורך בהחלפת המצמד.

התובע לקח את הרכב לבדיקת מכונאי לפני הרכישה, ושם נאמר לו שישנן תקלות שונות, אך תקלות אלו אינן רציניות ואינן מחייבות תיקון יקר. לגבי הרעידות בזמן ההאצה, נאמר לו שיתכן שמדובר בבעיה של תושבות הרכב, ושיהיה עליו להחליף את התושבות אם יהיה רעש.

עוד באותו יום בו התובע קיבל את הרכב לרשותו, כשעה לאחר הרכישה, כאשר התובע נהג ברכב, נכבה מנוע המכונית במהלך הנסיעה. הרכב המשיך "לשוט" מכח ההתמד (=אינרציה), והיה קושי בשליטה על ההגה ובלחיצה על הבלמים. נורית האזהרה על תקלה במנוע נדלקה. התובע הצליח לעצור בצד. הוא יצר קשר עם

עמוד 1 מתוך 7

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 80120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

הנתבע וסיפר לו מה קרה, הנתבע אמר לו שיקח את הרכב למוסך. התובע הניע את הרכב מחדש, והרכב המשיך בנסיעה כרגיל. באותו יום הייתה שוב תקלה במנוע, ונורית האזהרה נדלקה (התובע לא הבהיר אם גם באירוע זה המנוע נכבה במהלך הנסיעה, או שהמכונית לא הניעה. אך הדבר אינו מעלה ואינו מוריד).

לאחר מכן, ובתיאום עם הנתבע, התובע פנה למוסכים שונים בניסיון למצוא את מקור הבעיה:

- במוסך הראשון שאליו הוא פנה נאמר לו שמחשב הרכב אינו מדווח על תקלה כלשהי. אמרו לו שיתכן שהבעיה במצמד, אך לא ברור שזו הבעיה.
- הוא פנה למוסך "פורד". גם שם לא הצליחו למצוא את הבעיה באמצעות מחשב הרכב. גם שם אמרו שיש משהו במצמד, אך לא ברור שזה קשור לתקלה של כיבוי המנוע. נאמר לו שעלות החלפת המצמד כ- 10 אש"ח.
- הוא פנה למוסך שאליו הפנה אותו הנתבע. במוסך זה הפנו אותו למוסך אחר המתמחה בבעיות בתיבת הילוכים (=גיר). באותו מוסך נאמר לו שברור שיש בעיה בתיבת הילוכים, ויש לתקן את תיבת הילוכים. הוצע לו מחיר של 8775 ₪ כולל מע"מ. באותו מוסך נאמר לו שמלבד הבעיה בתיבת הילוכים, יתכן שיש בעיה גם בחיישן (=סנסור), וניתן יהיה לדעת על כך רק לאחר תיקון תיבת הילוכים (מכאן ולהבא, אתייחס לשני התיקונים הללו – תיבת הילוכים והחיישנים – בשם כולל "מערכת הילוכים").

בשבת האחרונה שבתו התובע ומשפחתו בבית שמש. במוצאי שבת הרכב לא הניע. לאחר כחצי שעה הרכב הצליח להניע. במהלך הנסיעה נכבה הרכב, כפי שאירע באירוע הראשון. התובע נאלץ לעצור בצד הדרך. הוא הזמין גרר שלקח את הרכב למוסך "פורד", ומשפחתו חזרה הביתה במונית.

במוסך טיפלו בבעיה במהלך יום ראשון ושני. הנתבע הסכים לשלם את מחיר הטיפול בסך כ-1800 ש"ח. בדו"ח המוסך נאמר כי היה קצר בחיבור למחשב הרכב. בין סעיפי התיקון נכתב כי "רכב הגיע בגורר עקב קצר במערכת ניהול מנוע. הוחלף מחשב ניהול מנוע משומש ובוצע תיקון בצמת חוטים לחיבור לניהול מנוע. יש צורך בהחלפת צמה ראשית לניהול מנוע. אין אחריות למערכת חשמל".

המוסך הסביר כי ישנה קורוזיה בצמה הראשית, והדבר עשוי לגרום לקצרים גם בעתיד, ולכן אין אחריות למערכת חשמל. עלות החלפת הצמה כ-3000 ₪. להערכת התובע, יתכן שניתן יהיה לתקן זאת בזול יותר דרך מוסך אחר שאינו המוסך הרשמי של "פורד".

גם ביום הדין המנוע "מת", ורק לאחר הפעלה נוספת המנוע התחיל לעבוד.

הנתבע סיפר שבאופן כללי לפני המכירה הרכב היה תקין. אמנם אירע לו פעם או פעמיים שהרכב נכבה במהלך נסיעה, אך הדבר קרה לעיתים רחוקות (עברו כמה חודשים בין אירוע לאירוע). הוא לא סיפר על כך לתובע,

משום שהוא לא ייחס לכך חשיבות. הוא סבר שמדובר בתקלה אקראית וחד-פעמית, שאינה מעידה על בעיה במערכות הרכב.

ב. טענות הצדדים

התובע טען כי באחריות הנתבע לשלם על התיקונים ברכב, כי מדובר בתקלות שהיו עוד בזמן הרכישה. הוא מבקש שהנתבע ישלם על תיקון הבעיה במחשב (כ-3000 ₪), ובנוסף יקח אחריות על תקלה אפשרית במערכת ההילוכים, כך שאם תהיה בעיה במהלך השנה הראשונה לרכישה, הנתבע ישלם מחצית מעלות התיקון (עלות התיקון כ-8700 ₪ לתיבת ההילוכים, ויתכן גם סכום עד 4000 ₪ עבור החיישנים. התובע רוצה שהנתבע ישלם חצי מזה). אם הנתבע לא ישלם על התיקונים, הוא מעוניין לבטל את המכירה.

הנתבע טען כי בגלל שהוא הודיע לתובע על הרעידות בזמן ההאצה עוד לפני הרכישה, אז הוא פטור מלשלם על תיקון מערכת ההילוכים. יתר על כן, הוא הסכים להוריד ממחיר המחירון בגלל הבעיה זו. בעבר אמרו לו במוסד שלמרות שהרעידות נגרמות בגלל מערכת ההילוכים, זה לא אומר שיהיה צורך להחליף אותה כעת, ויתכן שיעברו עוד 10 שנים עד שהיא תצטרך החלפה. גם כעת, כשבמוסד פתחו את מערכת ההילוכים, אמרו שהמערכת יכולה להמשיך לחיות עוד 100 שנה, ושהתקלה הזו לא קשורה למערכת ההילוכים.

לדברי הנתבע, הוא הסכים לשלם על הבדיקה האחרונה במוסד "פורד" (הבדיקה שבה אותרה התקלה במחשב המכונית, בעלות כ-1800 ₪) כי לא היה לו נעים מהתובע, וגם כי אמרו שהתקלה לא קשורה למערכת ההילוכים. הנתבע סבור כי בגלל שהתובע נתן את הרכב לבדיקה לפני הרכישה, ולא נמצאו תקלות ברכב, זה מסלק את אחריות הנתבע-המוכר על הליקויים.

הנתבע אמר שאם ייפסק שהוא צריך לשלם על תיקון התקלות, הוא מוכן לשלם על התיקון במחשב הרכב, אך אם יתברר שיהא עליו לשלם גם על תיקון מערכת ההילוכים, או אפילו מחצית מעלות תיקון זה, הוא מעדיף לבטל את המכירה.

דיון והכרעה

ג. עקרונות בהלכות מום במקח הנוגעים לענייננו

נבאר את הדברים מן הכלל אל הפרט, ונפתח בהלכות מום במקח הנוגעות לענייננו:

1. כאשר יש מום בסחורה, יוכל הקונה לחזור בו מהעסקה. הגדרת 'מום' משתנה בהתאם לנהוג באותו מקום ובאותו זמן (רמב"ם מכירה טו, ה; שולחן ערוך חושן משפט רלב, ו): "כל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא

מום שמחזיר בו מקח זה מחזירין, וכל שהסכימו עליו שאינו מום הרי זה אינו מחזיר בו אלא אם פירש, שכל הנושא ונותן סתם על מנהג המדינה הוא סומך".

2. גם כאשר המוכר סיפק מוצר פגום בטעות, עדיין יוכל הקונה לדרוש שהעסקה תבוטל. העובדה שהמוכר עצמו לא יכול היה לבדוק אם יש מום אינה מגינה עליו מפני תביעה של הקונה לביטול העסקה. כך ניתן ללמוד מדברי הגמרא במסכת חולין (נ ע"ב-נא ע"א): "תנו רבנן, מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות: מצד אחד - כשרה, משני צדדים - טרפה... הגליד פי המכה - בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה...". ובאר רש"י (שם ד"ה בידוע): "בידוע שהוא ג' ימים קודם שחיטה - ואם לקחה בתוך שלשה ימים הוי מקח טעות, וצריך המוכר להחזיר לו מעותיו". דהיינו, כאשר בהמה נשחטה ובבית הכוסות (חלק ממערכת העיכול) שלה נמצאה מחט, הבהמה טריפה אם נוצר נקב מפולש בבית הכוסות (חלק ממערכת העיכול) שלה נמצאה מחט, הבהמה טריפה אם נוצר נקב מפולש בבית הכוסות (שני צדדים). אם הפצע במערכת העיכול הגליד, הבהמה עדיין טריפה, אך ניתן לדעת שהפצע נגרם לפני שלושה ימים ומעלה לפני השחיטה. רש"י מסביר שלזמן שבו נוצר הפצע יש משמעות לדיני מקח טעות: אם הפצע נגרם לפני המכירה, הקונה יכול לבטל את המקח; ואם אחרי המכירה, אין באפשרותו לבטל את המקח. מגמרא זו אנו למדים שהקונה יכול לבטל את המקח גם אם המוכר לא היה מודע למום, ואפילו כשלא הייתה לו דרך לבדוק זאת.

3. יש להעיר, כי במקרה של מכירת רכב, לעיתים רבות נחתם הסכם בין המוכר לקונה, ובו מוחל הקונה על כל טענת מום גלוי או נסתר, ובלבד שהמוכר גילה לו את כל הנתונים הידועים לו על הרכב ("As is"). אילו נחתם חוזה כזה במקרה שלפנינו, היה מקום לומר שהקונה מחל על כל טענת מום במקח. אך כאמור לעיל, בין הצדדים לא נחתם חוזה מכר (גם אילו נחתם חוזה כזה, יתכן שלא היה לו תוקף, שכן לדעת הרמב"ם והשו"ע מחילה בדבר שאין לו קצבה אינה מועילה. ראו הרב הלל גפן, חוזה מכר רכב עם הערות מבארות, משפטי ארץ ד – חוזים ודיניהם עמ' 235 הערה 43).

4. כאשר לא ידוע האם המום במקח נוצר לפני המכירה או אחריה, וממילא האם המוכר אחראי למום או הקונה, אנו מחילים את הכלל "המוציא מחברו עליו הראיה". אם הקונה שילם כבר, הרי שהוא המוציא מחברו, ויהא עליו להוכיח שהמום נוצר עוד אצל המוכר. אם הקונה עדיין לא שילם, חובת ההוכחה שהמום חדש תוטל על המוכר. כך למשל פוסק השולחן ערוך (רלב, טז):

ראובן שמכר לשמעון גבינות, ולאחר שלשה ימים פתחם ומצאם מרוקבות ריקבון (גדול), ישאלו לעושי גבינות בכמה זמן ראוי לבא ריקבון ועיפוש כזה, אם יאמרו שנעשה הריקבון בבית המוכר נמצא שהיה מקח טעות, ואם הדבר ספק, המוציא מחברו עליו הראיה.

5. כאשר הקונה ידע על המום לפני המכירה, הוא לא יוכל לדרוש ביטול מקח לאחר מכן. שהרי ידע ומחל (שו"ע שם סעיף ז). וכן, אם לאחר המכירה גילה הקונה את המום, ולמרות זאת המשיך להשתמש במקח – הרי שמחל על המום ואינו יכול לדרוש ביטול המקח (ובלבד שיכול היה להפסיק להשתמש במקח, אבל אם היה כפוי להמשיך להשתמש במקח, יכול לחזור אף שהשתמש בו). המגיד משנה (מכירה טו, ג) חידש, שבמקרה בו הקונה יכול היה להבחין במום אילו היה מבצע בדיקה פשוטה, אך הוא נמנע ולא ביצע את הבדיקה – אין

לו אפשרות לבטל את המקח. משום שאי-ביצוע הבדיקה משמעותו מחילה על המומים. פוסקים אחרים חולקים על המגיד משנה, ולדעתם יכול הלוקח לדרוש את ביטול המקח גם אם נמנע מלעשות את הבדיקה (פתחי תשובה חו"מ רלב ס"ק א). אך מכל מקום מוסכם על כולם, שאם המום לא התגלה בזמן ביצוע הבדיקה – הקונה לא הפסיד את זכותו לדרוש ביטול מקח.

6. כאשר המום אינו פוגם במהות הדבר שנמכר וניתן לתקנו – זכות המוכר לתקן, כדי שהמקח לא יתבטל. לדוגמה, כאשר נמכרה דירה, ונמצא שזמן קצר לפני המכירה לכלכו אלמונים את קירות הבית, ושברו דלתות וחלונות. הקונה מבקש לבטל את המקח, שהרי חסרונם של דלתות וחלונות נחשב מום. להלכה נפסק מכיוון שמהות הבית לא נפגמה, זכות המוכר לתקן את המומים. כך פסק השולחן ערוך (רלב, ה):

ראובן שמכר לשמעון בתים שיש לו בעיר אחרת, וקודם גמר המקח נכנסו עובדי כוכבים בבתיים וקלקלו קצת מקומות ועשנו הכתלים ועקרו דלתות הבית והחלונות, ורוצה שמעון לחזור בו, וראובן טוען שכיון שהוא מום עובר ינכה לו מן הדמים כדי שיחזיר הבית לקדמותו ויקיים המקח, הדין עם ראובן. הגה: שהרי בית מכר לו ועדיין נקרא בית. וכן מום שאינו בגוף הבית.

7. כאשר התקלה אינה במהות הדבר, האם המוכר חייב לתקן? דהיינו, מה הדין כאשר הקונה רוצה לקיים את המקח, אלא שהוא דורש פיצוי על המומים, ואילו המוכר אומר שאינו מוכן לתקן את המומים, ומבחינתו שהמקח יתבטל? שאלה זו עלתה בפסק דין 74031, ושם הובאה מחלוקת אחרונים בכך:

הקונה רוצה לקיים את המקח ולקזז את עלות התיקון, ודווקא המוכר הוא שמתנגד. בכך עסק בספר אולם המשפט (על שו"מ רלב, ה), ואלו דבריו: "אם גוף המקח קיים וצריך לתקן מבחוץ ודאי מחויב המוכר לתקן וזה ברור...". כלומר, לדבריו, כאשר המקח קיים והמוכר רשאי לדרוש קיזוז, אזי זו גם חובתו לתקן והקונה יכול לדרוש זאת. לעומת זאת מדברי שו"ת לב מבין (בירדוגו), חו"מ סי' קמד) משמע שאין חובה כזו על המוכר (וראו עוד: אמרי נועם [דיין] חו"מ סי' א)...

יש להוסיף שבפרישה (חו"מ רלב, ה) כתב... כלומר, זכותו של המוכר לדרוש קיזוז ולא ביטול קיימת רק כאשר מדובר בליקוי קטן, אולם, כאשר מדובר בליקוי גדול זכותו של הקונה לדרוש את ביטול העסקה... יתכן שכשם שהאפשרות לקזז היא הדדית לשני הצדדים, כך גם מניעת האפשרות לקזז במקרה של ליקוי גדול היא זכות השמורה לשני הצדדים בשווה.

דהיינו, שנחלקו אחרונים האם למוכר יש רק זכות לבחור בקיזוז, או שהוא חייב לקזז. ועם זאת, מסתבר שכאשר עלות התיקון גבוהה (בהשוואה למחיר המקח), אז כשם שאי אפשר לכפות על הקונה את התיקון, כך יהיה הדין גם על המוכר, שאי אפשר לכפות אותו לקזז את עלות התיקון כאשר היא גבוהה. במצב כזה, הקונה יצטרך להחליט אם הוא מבטל את המקח, או מקבל אותו כמות שהוא עם המום שבו.

ד. יישום הלכות מום במקח במקרה זה

וכעת לנדון שלפנינו: ברכב ישנה תקלה משמעותית, שמנוע הרכב נכבה מעת לעת בזמן הנסיעה, באופן שמעמיד את הנוסעים בסכנה בטיחותית משמעותית. מקור הבעיה נובע, כפי הנראה, בגלל אחד משני גורמים, בעיה במערכות החשמליות הקשורות למחשב המכונית, או בעיה במערכת ההילוכים. בשני המקרים, מדובר במום שהתהווה עוד בתקופה שהרכב היה ברשות הנתבע. בין אם מדובר בתקלה חשמלית הנגרמת מקורוזה, ובין אם מדובר בתקלה במערכת ההילוכים – מדובר בסוגי תקלה שאינם נוצרים בבת אחת.

בין הצדדים לא נחתם הסכם מכר המשחרר את הנתבע מאחריות למומים במקח. אולם הוא הודיע לתובע שישנה בעיה ידועה בתיבת ההילוכים, ואף הסכים להוריד ממחיר הרכב בגלל הבעיה הזו. התובע ידע מהבעיה, והבין שיתכן שהיא תחייב תיקון – במוקדם או במאוחר. אף שבמכון הבדיקה נאמר לו שהבעיה נמצאת בתושבות ולא במערכת ההילוכים, עדיין היה עליו להביא בחשבון שחוות הדעת שנאמרה לנתבע צודקת, ולא חוות הדעת של מכון הבדיקה [במידה ויתברר שמקור התקלה בתיבת ההילוכים, יתכן שיש אחריות למכון הבדיקה, ויהא עליו לפצות את התובע. אך מכון הבדיקה אינו חלק מהליך זה, ואיני יכול לדון בעניינו].

לפיכך, התקלה במערכת מחשב הרכב היא באחריות הנתבע, ואילו התקלה במערכת ההילוכים היא באחריות התובע.

ברור שיש הבדל בין רכב עם בעיה קלה בתיבת הילוכים אשר גורמת רק לרעידות, לבין בעיה חמורה בתיבת הילוכים אשר גורמת להפסקת המנוע. הראשונה היא מום קל, והשנייה מום מהותי המשבית את הרכב. ניתן היה לומר שהתובע ידע על הבעיה מהסוג הראשון ומחל עליה, אך לא ידע ולא מחל על הבעיה מהסוג השני. אך אין זה ברור שהבעיה החמורה נגרמה עוד אצל הנתבע, ויתכן שהחרפה במצבה של תיבת ההילוכים התרחשה רק לאחר הרכישה, ומזלו של התובע גרם.

לעומת זאת, לגבי מערכת המחשב, גם אם ארעה החרפה במצב המערכת לאחר הרכישה, הרי התובע לא הוזהר לא ידע ולא מחל על הקורוזה במערכת זו – לא על קורוזה רבה ולא על קורוזה מועטה, ולפיכך מום זה נשאר באחריות הנתבע.

המום במערכת המחשב של הרכב הוא מום שניתן לתקנו, ולפיכך זכותו של הנתבע לבחור לתקן את התקלה הזו ולא לבטל את המקח. [אילו היה נקבע שגם האחריות על מערכת ההילוכים באחריות הנתבע, הייתה מתקבלת בקשתו לבטל את המקח, מהטעמים שהוזכרו לעיל. אך כאמור, הכרעתי שתיקון זה הוא באחריות התובע].

לסיכום: הנתבע אחראי על התקלה שבמערכת המחשב, ולא על התקלה בתיבת ההילוכים. הנתבע בחר לשאת בעלות התיקון של התקלה במערכת המחשב ולא לבטל את המקח.

ה. החלטות:

1. הנתבע, אחראי לפצות את התובע, על עלות תיקון מערכת החשמל של מחשב הרכב.

2. הצדדים יגיעו ביניהם להסכמות על המוסך בו יטופל הרכב. הנתבע ישלם את עלות התיקון בתוך 30 יום ממועד התיקון. ככל שהצדדים אינם מגיעים להסכמה על המוסך בו יטופל הרכב – הם יכולים לפנות לבית הדין כדי שיכריע בסוגיה זו. ניתן לפנות לבית הדין במהלך 3 החודשים הקרובים.
3. הנתבע פטור מאחריות על תיבת ההילוכים.
4. התובע שילם 200 ₪ עבור אגרת בית הדין. הנוהג המקובל בבית הדין הוא, שכאשר שני הצדדים מתנהלים בצורה ראויה – כפי שנעשה במקרה זה – אזי שני הצדדים מתחלקים בשווה באגרת בית הדין, ומעבר לכך אין חיוב בהוצאות משפט. לפיכך, הנתבע ישלם לתובע סך 100 ₪ עבור אגרת בית הדין.
5. היות שהתיק טופל בסדר דין מהיר, אין אפשרות ערעור על פסק דין זה.

והאמת והשלום אהבו

פסק הדין ניתן היום ט' באדר א' תשפ"ב, 10 בפבר' 2022.

בזאת באתי על החתום

הרב אהרן פלדמן

אב"ד